

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

2. Alia argumenta pro nostra conclusione ponuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

per se ad communicandum esse spirituale terminus spiritualiter debet esse intrinsece formaliter, & essentialiter in gradu in quo est terminus productus per illam, & sic debet esse talis intrinsece, & essentialiter qualis est entitas illius termini extrinseci, qui media tali actione seu participatione participat suum esse à propria causa principali efficiente.

30 Quod adeo verum, & ratum est, ut licet causa instrumentalis, & quæ producit virtute alterius ut quod terminum sit inferioris ordinis, & gradus, ac est terminus productus per illam, nihilominus actio, quæ producit talis terminus superioris ordinis ab instrumento inferioris ordinis non est inferioris ordinis ac est instrumentum, sed potius est in eodem gradu ac est terminus productus per illam; ita ut si terminus sit spiritualis actio sit intrinsece spiritualis, etiam si instrumentum sit corporeum, & si terminus est supernaturalis intrinsece, actio etiam sit intrinsece supernaturalis ut videre est in Sacramentis, quæ licet sint entia materialia corporea, & sensibilia, nihilominus producant gratiam sanctificantem actione spirituali, & supernaturali, non solum intrinsece, & terminative: sed etiam intrinsece essentialiter quoad substantiam formalissimam; & ratio à priori est, quia talis actio specificatur essentialiter non à principio effectivo extrinseco, sed à termino producto per illam: atqui terminus est quoad substantiam intrinsece, & formaliter spiritualis, & supernaturalis; ergo talis actio erit intrinsece, & essentialiter supernaturalis, ac proinde erit supra omnia principia intrinseca entis naturalis à quo fluit.

Præterea si terminus est accidentalis, & materialis etiam actio est intrinsece accidentalis, & materialis, & hoc est ita certum ut etiam si Deus producat accidens materiale non debeat producere illud actione spirituali substantiæ: sed potius actione accidentali, & materiali, & tali intrinsece, & essentialiter, non qualis est Deus qui est substantia spiritualis: sed qualis est terminus per illam productus, quia eo modo est participatio intrinsece, & formaliter, quale est effectus participatum à propria causa efficiente; ergo omnis participatio per quam aliquis effectus participat suum esse à causa efficiente extrinseca non solum terminative, & extrinsece: sed etiam intrinsece, essentialiter, & formaliter est in gradu in quo est effectus, qui participat suum esse à propria causa principali efficiente, id est talis, qualis est effectus.

31 Vergetur, quia ex inductione facta constat actionem, quæ terminatur ad terminum superioris ordinis, & gradus esse in superiori ordine, & gradu, eo in quo est actio per quam producit terminus inferioris ordinis, & gradus; unde actio per quam producit intellectio est in gradu spirituali, vitali, intellectivo, superiori, & perfectiori, gradu in quo est actio per quam producit calor, quia calor productus per talem actionem est in gradu inferiori ac est intellectio producta per primam actionem: sed omnis substantia est in gradu superiori, & perfectiori, ac est gradus in quo est accidens: ergo etiam actio per quam producit omnis substantia est in gradu superiori perfectiori, ac est gradus in quo est omnis actio productiva accidentis, quia actio, fieri, seu participatio alicuius proportionatur, & affi-

milatur cum termino producto per illam, quia essentialiter ordinatur ad illum, & specificatur essentialiter ab ipso: sed gradus, & ordo immediate superior gradu, & ordine in quo est accidens, & actio productiva illius (qui gradu vel ordo dicitur accidentalis) est ordo, & gradus substantialis intrinsece formaliter, & essentialiter, quia ens ut sic, immediate, & adæquate dividitur in entitatem substantialem, & accidentalem tanquam in duos gradus, & ordines adæquate complectentes, & exhaustientes omnem latitudinem entis; ergo omnis actio per quam producit substantia est in gradu, & ordine substantiali intrinsece formaliter, & essentialiter.

Tandem vergetur. Quia omne prædicatum non solum extrinsece terminative: sed etiam intrinsece, essentialiter, & formaliter continetur in tota latitudine actionis, ita ut sub actione ut sic dentur actiones participantes in se intrinsece, & formaliter omnia prædicata intrinsece existentia in proprijs terminis, & ratione illorum (præter gradum substantialem, de quo nunc disputamus), & ideo dantur aliquæ actiones, quæ sunt intrinsece, & formaliter accidentales, aliæ intrinsece, & formaliter corporeæ, aliæ spirituales intrinsece, aliæ vitales intrinsece; item intellectivæ, & amativæ, voluntariæ, & involuntariæ intrinsece, & tandem supernaturales non solum extrinsece, & terminative, sed etiam quoad substantiam intrinsece essentialiter, & formaliter, quia termini producti per illas participant formaliter, & intrinsece talia prædicata: sed etiam termini producti per actiones sunt entitates substantiales intrinsece formaliter, & essentialiter; ergo tales actiones non solum terminative extrinsece: sed etiam intrinsece essentialiter, & formaliter erunt substantiales. Hæc consequentia patet, primo evidenter, quia ubi est eadem ratio formalis est idem effectus formalis: secundo, quia nullum discrimen potest rationabiliter tribui propter quod actiones possint participare omnes gradus entis intrinsece formaliter, & essentialiter, & non participant gradum substantialem: tertio, quia impossibile est, quod inter gradus subordinatos participet aliqua actio gradum superiorem, & inferiorem, & non participet gradum intermedium, quia in rebus subordinatis non datur transitus de termino ad terminum sine medio, ut videre est in homine, & reliquis entitatibus: sed actio per quam producit Angelus participat gradum entis, & gradum spirituale: ergo necessario debet participare formaliter, & intrinsece gradum substantialem intermedium inter duos illos terminos entis, & spiritus quos participat talis actio, non solum terminative extrinsece: sed etiam formaliter, intrinsece, & essentialiter.

SVBSECTIO II.

Alia argumenta pro nostra conclusione ponuntur.

Tertio sic probatur, & confirmatur amplius dicta; quia videmus actionem corpoream ita affixam esse rei corporeæ producendæ, ut per illam non possit produci res spiritualis, & etc. colligimus ad rem spirituale alioquin actionem

nem requiri, & ratio est quam assignavimus, quia res excellentior petit modum sibi affixum, et si producentem excellentiorem, ut videtur est in luce, quae petit modum actionis sibi intrinsece adhaerentem, ut pote termino productio excellentiorem modo actionis per quem producitur necessario frigiditas: sed actio quae producitur ali- quod accidens est modus intrinsecus ita affixus accidenti, ut medio illo non possit produci substantia, & ex alio capite substantia est perfectior, & excellentior terminus quam accidens: ergo debemus evidenter colligere ad substantiam produ- cendam excellentiorem, & perfectiorem non solum terminative, quia de hoc non est quaestio, sed etiam intrinsece, formaliter, & entitative pro- ductionem requiri, ita ut sicut ad producendam rem spirituales sit necessaria actio spiritualis, & ad producendam rem supernaturalem requiritur supernaturalis modus producendi non solum ter- minative, sed etiam formaliter, & non sufficit na- turalis modus producendi; imo implicat talem modum terminative extrinsece quatenus produ- cit rem supernaturalem intrinsecam esse superna- turem, & non esse supernaturalem intrinsece, formaliter, essentialiter: ergo ad producendam substantiam necessario requiritur non solum mo- dus producendi, qui extrinsece, & terminative sit substantialis, sed etiam intrinsece, & formaliter; imo à paritate rationis exemplorum, quae nuper adduximus implicabit manifeste terminative ex- trinsece esse substantialem, & non esse formaliter intrinsece, & essentialiter talem.

34 Dices ideo non posse separari actionem acci- dentis ab accidente, ita ut possit tali actione sub- stantia produci, non quia requiratur ad produ- cendam substantiam substantialis actio superio- rem intrinsece actione qua producitur accidens, sed quia est modus accidentis, qui ex vi rationis modi petit inseparabilitatem à re cuius est mo- dus, neque enim ex tali inseparabilitate potest colligi modum productionis affixum accidenti esse accidens, modum vero affixum substantiae esse substantialem intrinsece, nam ubi substantia ita affixum est substantiae, ut non possit separari ab illa, & convenire accidenti, & contra ubi acci- dentis ita est affixum illi, ut non possit separari ab illo, & convenire substantiae, & nihilominus inde non potest colligi ubi substantiae esse sub- stantialem intrinsece, accidentis vero accidentale, quia certum est vtrumque esse accidentalem prae- sentiam, & idem est de relatione quae immediate fundatur in substantia, & in accidente, quae am- ba licet sint modi substantiae, & accidentis, ac proinde omnino inseparabiles ab illis, nihilomi- nus ambae sunt accidentales intrinsece, & forma- liter: ergo ex eo quod actio per quam produci- tur substantia sit modus inseparabilis ab illa, non debet colligi esse substantialem intrinsece, & for- maliter.

35 Sed contra evidenter primo, quia nos non col- ligimus actionem qua producitur substantia esse substantialem, ex eo quod sit modus affixus sub- stantiae praecise, sed potius ex differentia talis modi, quae minime convenit ubi, figurae, relatio- ni, &c. quae differentia in hoc sita est, ut actio per quam producitur substantia sit modus constitu- tivus ut quo substantiae in esse substantiae, tri- buendo, & dando effectui productio per illam in genere causae efficientis principalis ut quo esse substantiale quatenus substantiale, quia talis

actio intrinsece, & essentialiter ordinatur ad pro- ducendam substantiam in esse substantiae, cau- lando formalissime esse substantiale termini producti per illam; ex hac enim ratione differentia, quae convenit actioni, & minime pertinet ubi, figurae, & relationi, liquido, ac manifeste colligimus ta- lem modum actionis, & productionis intrinsece formaliter, & essentialiter esse substantialem, quod innuitur illi principio supra adducto, quia nemo dat quod non habet eo modo quo dat, & eo modo quo essentialiter intrinsece, transcen- dentaliter ordinatur ad dandum, & ideo supra- diximus causam efficientem principalem esse sub- stantiam ut quod, quia tribuit ut quod effectui esse substantiale intrinsecum: sed creatio angeli tribuit ut quo in genere causae efficientis ut cau- salitas principalis effectui productio esse substan- tiale intrinsecum formale: ergo ipsa debet esse intrinsece, & formaliter substantia ut quo, id est actio, seu modus intrinsece substantialis.

Licet ubi, figura, & relatio non sint modi in- trinsece substantiales, quia opposito modo se ha- bent respectu substantiae, quam actio productiva illius, nam esse quod tribuit formaliter substan- tiae non est esse substantiale, sed potius esse acci- dentale, nam relatio, v. g. similitudinis reddit substantiam actu, & formaliter similem alteri, quod est maxime accidentale substantiae, & esse quod tribuit ubi est esse actu praesentem huic lo- co, quod sine dubio esse accidentale est, nam esse simile, & esse praesens potest abesse, & adesse sub- stantiae praeter ipsius corruptionem: ergo esse quod accipit substantia ab his modis est esse ac- cidentale, quid igitur mirum, quod tales modi licet inseparabiles sint à substantia non sint sub- stantiales sed accidentales, cum finis ad quem ordinentur incommodum substantiae sit omnino accidentale: contra vero cum esse quod actio tribuit substantiae, & ad quod tribuendum tran- scendentaliter essentialiter intrinsece ordinatur productio substantiae sit ipsa essentia, & substan- tia Angeli, quae producitur per actionem creati- vam (de qua nullus etiam caecutiens poterit asse- rere esse accidens, quod possit abesse ab Angelo, aut adesse illi praeter corruptionem ipsius Ange- li) evidenter sequitur talem actionem esse intrin- sece formaliter, & essentialiter substantialem.

Secundo contra, quia de ratione accidentis est 37 ut supponat subiectum suum actu complete exi- stens, & constitutum secundum completum con- ceptum substantiae, nam accidens ideo tale dicitur, quia accedit substantiae iam completae in suo esse substantiali, ita ut accidens nullum comple- mentum substantiale tribuat subiecto, ideo enim substantia non est accidens substantiae, quia non praesupponit substantiam ultimo comple- tam, sed potius ipsa substantia completur per substantiam, ac proinde non dicitur substan- tiam accedere, aut accidere substantiae, accideret autem aut accederet substantiae, si supponeret iam completam illam in suo esse, & ita complete ad- veniret ut videre est in relatione, quantitate, qua- litate, &c. sed actio productiva substantiae non praesupponit substantiam ultimo, & integre ac complete constitutam cui adveniat, & accidat, quia actio per quam producitur substantia est via, seu fieri substantiae, & ratio formalis media qua accipit esse substantiale de novo, quod ante actio- nem non habebat; & posterioritate naturae post actionem habet: ergo actio qua producitur sub-

B b b b 2 stantia

stantia intrinsece, & formaliter à parte rei non est entitas accidentalis, sed potius substantialis intrinsece, & formaliter: hæc consequentia patet, quia ens ut sic provt abstrahit à rebus, & modis adæquate, & immediate dividitur in entitatem formaliter, & intrinsece substantialem, & in entitatem intrinsece, & formaliter accidentalem, ita ut talis divisio sub se comprehendat omnem latitudinem entis sine vlla exceptione: sed actio qua producit substantia est vere, & formaliter ens intrinsece: ergo vel est substantiale formaliter, & intrinsece, aut accidentale formaliter, & intrinsece: sed actio illa non est formaliter accidentis: ergo est formaliter, & intrinsece substantialis.

38 Declaratur amplius, quia id quod ex genere suo est prius non potest ex genere suo esse posterius respectu eiusdem: sed actio est prior natura, quam terminus productus per illam: ergo actio non potest esse posterior termino à se producto: sed actio, qua producit omnis substantia est vera actio; ergo actio qua producit substantia ex genere suo est prior natura quam substantia: ergo non est posterior substantia; ergo non supponit substantiam, neque ita suppositæ advenit, aut accidit: sed potius datur prius natura quam substantia, & ideo datur ut constituat substantiam in esse substantia: tribuendo illi esse substantiale quod habet in genere causæ efficientis ut quo; ergo ipsa est substantialis ut quo intrinsece, & formaliter, ac proinde modus substantialis, & non accidentalis.

SVBSECTIO III.

Retorquetur argumentum principale adversariorum contra ipsos.

39 Vltimo retorqueo argumentum fabricatum à P. Hurtado contra nos ex divisione substantiæ quam fecit Aristoteles in materiam, formam, & compositum, ex qua sic colligitur in ea divisione non est comprehensa actio: ergo vel actio non est substantia, vel eam Aristoteles curte divisit, quia actio neque est materia, nec forma, nec compositum.

40 Ego autem contra Hurtado sic insurgo eisdem pene verbis, quibus vitur adversarius, at in ea divisione non est comprehensa supposititas, & substantia; imo, nec vnio substantialis inter materiam, & formam: ergo vel istæ non sunt substantia, vel curte divisit Aristoteles: probo minorem, quia supposititas, & substantia; item, & vnio nec sunt materia, nec forma, nec compositum de supposititate clarum est, quia neque identificatur cum materia, nec cum forma, nec cum composito ex materia, & forma; siquidem humanitas Christi habet veram materiam, veram formam, & verum compositum ex illis, & nihilominus non habet supposititatem creatam propriam, item vnio distinguitur tanquam excludens ab excluso à materia, & forma, & absolute distinctione includentis ab inclusio à composito, ac proinde vnio absolute non est compositum, neque materia nec forma; ergo non sunt comprehensæ in tali divisione: ecce tuo gladio iugularis.

41 Dicit Hur. in composito comprehendisse vnionem.

42 Contra primo manifeste, quia bona divisio

non debet esse in membra dividenda implicite: sed potius in membra dividenda expresse annumerata, & ideo hæc non esset bona divisio vitæ ut sic, vita dividitur in vegetativam, & rationalem, quia non dividitur in tria membra explicite, scilicet in vegetativam, sensitivam, & rationalem; neque esset alicuius momenti excusatio dicentis, vitam sensitivam includi formaliter in rationalem seu humanam, neque à viro docto eiusmodi excusatio admitteretur, quia bona divisio debet dari clara, & cum distinctione, ac proinde debet tradi clare, & distinte per omnia membra eo modo quo inter se distinguuntur, etiam si vnum includatur in alio: sed vnio etiam si includatur in composito distinguitur ab illo, & absolute ac simpliciter non est illud: ergo divisio in qua non annumeratur vnio, sed confuse relinquitur, ex eo quod includatur, non erit bona divisio; siquidem est membrum distinctum dividens substantiam ut sic.

Secundo contra, & rogo quare comprehendatur vnio in illo tertio membro dividente? Respondet, quia est constitutum essentiale compositi, & pars illius sine qua neque esse neque intelligi potest compositum.

Sed contra liquidius, & elarius, quia etiam forma substantialis est essentiale constitutum compositi, & pars ita de essentia totius, ut neque esse, neque intelligi possit compositum sine forma substantiali, ac proinde formalissime, & essentialiter includitur in composito, & nihilominus esset mala divisio in qua annumeraretur, vel solum compositum, quia utramque partem includit, vel in qua annumeraretur materia, & compositum ex eo, quod licet forma includatur in composito, & constituat essentialiter illud, nihilominus distinguitur ab illo à parte rei, & absolute non est illud, sed potius aliud membrum dividens substantiam, cum distinctione ab ipso; & ratio est manifesta.

Quia bona divisio non debet respicere inclusionem materiale, sed potius distinctionem, partitionem, & separationem, ac proinde divisionem, à dividendo enim divisio dicitur; ergo licet forma includatur in altero membro dividente, dum tamen non annumeretur distinte, & clare erit curta, & non bona divisio.

Tunc sic, licet vnio includatur materialiter in composito, distinguitur tamen realiter ab illo, & est membrum quoddam condidens formaliter cum composito substantiam: ergo licet includatur in illo non erit bona, sed potius curta divisio Aristotelis, si ipse voluit dividere substantiam ut sic provt abstrahit à modali, & reali: sed vel non est recta talis divisio, vel vnio non est substantia; unde si vult Hurtado utrumque componere debet, si recte loquatur dicere Aristotelem ibi noluisse dividere substantiam ut sic, provt abstrahit à modali, & reali, sed solum divisisse substantias reales, materiam scilicet, formam, & compositum, licet duo illa membra includantur in tertio, quia illa inclusio maxime materialis est ad divisionem, quæ non respicit compositionem, & inclusionem vnus in alio, quæ ratione compositionis est, sed potius separationem, & partitionem, & ut ita dicam destructionem, quia intendit sic separatum cognoscere, quæ recta explicatio est, & menti Aristotelis, ac contextui conformis, quia